

CONSORCI PER A
LA NORMALITZACIÓ
LINGÜÍSTICA

Pla d'Acolliment Lingüístic d'Esparreguera 2010

**Informe de la situació de la llengua catalana
als establiments comercials d'Esparreguera
regentats per estrangers o amb treballadors
estrangers**

Servei Local de Català d'Esparreguera

Centre de Normalització Lingüística Ca n'Ametller

Esparreguera, desembre de 2010

Introducció

A Esparreguera, durant el tercer trimestre de 2010, el Servei Local de Català (SLC) ha portat a terme una actuació de dinamització lingüística des del Pla d'Acolliment Lingüístic (PAL), centrada en els treballadors d'origen immigrant del sector comercial (botigues, bars i restaurants).

Com a objectiu general, aquest treball ha pretès analitzar quina és la situació del català als establiments regentats per estrangers o amb treballadors estrangers i, a continuació, proposar actuacions específiques per tal d'incrementar-hi la presència del català. En aquest estudi que presentem només aportem les dades corresponents a la situació del català en aquests establiments i en aquests treballadors, és a dir, presentem una fotografia fixa, d'un moment donat, una radiografia completa amb dades sobre els coneixements i l'ús de les llengües i, finalment, amb les nostres pròpies conclusions.

Hem comptat amb la informació aportada per Carme Soriano, presidenta de la Unió de Botiguers d'Esparreguera (UBE), que va posar de manifest que no constava cap comerç adherit a l'UBE regentat per estrangers, per la qual cosa vam optar per començar a visitar els que ja coneixíem des del SLC. A continuació, vam accedir als altres mitjançant la informació facilitada per persones del sector.

En total, vam visitar 17 establiments, on vam entrevistar els 17 representants, amos o encarregats mitjançant l'enquesta que hem posat a l'annex. Aquests 17 representants ens han informat sobre ells mateixos i sobre la resta de treballadors d'origen estranger del seu establiment, que són, en total, 30 persones que treballen diàriament amb el públic; una xifra que representa l'1,37% del total de població estrangera empadronada a Esparreguera (2.190 habitants), segons les dades del padró municipal de l'1 de juliol de 2010.

Dades

D'acord amb el treball de recerca dut a terme, aquests són els resultats:

1. Nombre total d'establiments enquestats: 17

2. Nombre de treballadors: 30

3. Llengua de la retolació comercial exterior

<i>Català</i>	<i>Castellà</i>	<i>Català i Castellà</i>	<i>Altres</i>
61,8%	26,4%	5,9%	5,9%

Dels 17 establiments, el 61,8% tenen el rètol en català, el 26,4% en castellà, el 5,9% en castellà i català i el 5,9% el tenen en dues altres combinacions de llengües: en àrab i català (un establiment) i en àrab i castellà (un establiment). En cap cas trobem un rètol escrit íntegrament en una llengua estrangera no oficial de Catalunya.

L'incompliment de la Llei de política lingüística pel que fa a la retolació comercial és del 32,3%, és a dir, 1 de cada 3 establiments comercials enquestats.

4. Llengua de la informació general de l'establiment

<i>Català</i>	<i>Castellà</i>	<i>Català i Castellà</i>	<i>Altres</i>
29,4%	35,3%	35,3%	0%

El 29,4% presenta la informació general (cartes de preus, rètols, cartells, etc.) en català, el 35,3% ho fa exclusivament en castellà i el 35,3% alterna les dues llengües o ofereix la traducció d'una llengua a l'altra.

Així doncs, en aquest apartat, l'incompliment de la Llei de política lingüística pel que fa a la informació als consumidors és del 35,3%, és a dir, una mica més d'1 de cada 3 establiments comercials enquestats, tot i que caldria discernir, en el cas de l'ús d'ambdues llengües, si el català és, com a mínim, la llengua emprada, la qual cosa faria que aquest 35% pogués augmentar a una xifra més gran.

5. Coneixements de català necessaris per a la feina

<i>Entendre'l</i>	<i>Parlar-lo</i>	<i>Llegir-lo</i>	<i>Escriure'l</i>
100%	58,8%	5,9%	0%

El 100% dels establiments enquestats afirma que entendre el català és necessari per a aquella feina específica. El 58,8% afirma que és necessari parlar-lo per a aquella feina específica. Tan sols el 5,9% afirma que cal llegir-lo per dur a terme les tasques específiques per a la feina i cap persona enquesta diu que sigui necessari escriure el català per dur a terme aquella feina.

Sorprèn la davallada del requisit lingüístic entre la comprensió oral i l'expressió oral (unànimement només cal entendre el català per tenir un establiment comercial obert a Esparreguera), ja que en més de 4 de cada 10 establiments no és necessari parlar català. És positiu, això sí, que en gairebé 6 de cada 10 sigui percebut com a necessari per a la feina el fet de parlar català.

Sorprèn encara més la poca necessitat (requisit) de saber llegir català i saber-lo escriure per a dur a terme aquestes feines (5,9% i 0%, respectivament).

Cal dir que aquesta resposta és la que donen els treballadors enquestats, per la qual cosa són dades donades pels enquestats, no fruit de l'observació directa ni de la constatació de l'ús real del català per part dels treballadors que afirmen que és necessari parlar català en aquella feina (58,8%). És a dir, constatem la possibilitat que hi hagi hagut unes respostes més properes al desig (situació ideal o resposta que l'enquestat suposa que l'enquestador

s'espera) que no pas a la realitat, especialment si la comparem amb les dades de l'apartat següent.

6. Llengües d'ús habitual en aquesta feina

<i>Només català</i>	<i>Només castellà</i>	<i>Català i castellà</i>	<i>Altres llengües</i>
0%	8,8%	79,4%	11,8%

El 79,4% afirma que les llengües d'ús habitual en aquests espais laborals són el català i el castellà. Un 8,8% afirma que només utilitza el castellà. Ningú no diu que el català sigui l'única llengua parlada en el seu lloc de feina. D'altra banda, un 11,8% dels establiments assenyalen que hi ha altres llengües d'ús habitual, com l'àrab, l'amazic, l'urdú o el xinès en combinació amb el castellà.

Es constata, doncs, que no es troba pràcticament un ús únic d'una llengua, si no és a favor del castellà (8,8%) i que la presència del català ve mediatitzada sempre per l'ús del castellà.

Es destaca un ús de gairebé un 12% d'altres llengües estrangeres o amb combinació amb el castellà, bastant per sobre del nombre d'estrangers parlants d'aquestes llengües, cosa que ens indica que hi ha botigues no només regentades per immigrants, sinó amb clientela del propi país d'origen (per exemple: carnisseries *hala*).

7. Origen dels treballadors

<i>Europeus</i>	<i>Magribins i àrabs</i>	<i>Africans subsaharians</i>	<i>Llatinoamericans</i>	<i>Altres (asiàtics)</i>
16,7%	20%	0%	13,3%	50% (40% xinesos)

Cal indicar que els asiàtics hi tenen major representació, dintre dels quals, el 80% són xinesos i el 20% restant, pakistanesos. Alhora, també són els asiàtics, juntament amb els magribins, els qui regenten més negocis (el 26% del total de

treballadors estrangers), davant dels europeus i llatinoamericans, els quals en un 100% són treballadors per compte aliè.

Tenen més vocació emprenedora dins del teixit comercial els asiàtics (xinesos i pakistanesos), en un primer lloc, i els marroquins, en un segon lloc. En aquests casos a Esparreguera són: basars, bars traspassats recentment, restaurants de kebabs, carnisseries *halal* i botigues de telefonia o cibercafès.

8. Any d'arribada a Catalunya

Pel que fa a l'any d'arribada d'aquestes persones, se situa entre els anys 1989 i 2008. La mitjana global d'arribada se situa l'any 2002, molt pocs anys després de l'arribada més gran d'immigrants estrangers a Esparreguera (1999-2000). Això significa que les persones que treballen en aquest sector no són persones acabades d'arribar en els darrers 5 anys (o almenys això és el que han respost a l'enquesta).

9. Coneixement de català dels treballadors

Comprensió del català

<i>Nul</i>	<i>l'entén poc</i>	<i>l'entén bé</i>
16,7%	33,3%	50%

Quant als aspectes de comprensió, de les 30 persones sobre les quals s'ha demanat informació (les respostes les han facilitades els representants, amos o encarregats dels 17 establiments), el 16,7% no entén el català, el 33,4% l'entén poc i el 50% restant l'entén bé.

Expressió en català

No el sap parlar	El sap parlar una mica	El sap parlar regular	El sap parlar bé
60%	23,3%	10%	6,7%

Pel que fa a l'expressió en català, un 60% no el parla, un 23,3% el parla poc en un nivell molt inicial, un 10% el parla regular i el 6,7% el parla bé.

Si agrupem les dades següents, obtenim uns resultats més clars

<i>Coneixements nuls</i>	<i>Coneixements inicials</i>	<i>Bons coneixements</i>
60%	33,3%	6,7%

Si entenem que una bona atenció lingüística en català a la clientela no es pot fer si no es tenen uns coneixements mitjans o bons en aquesta llengua, ja que un nivell irregular o massa inicial impossibilitarà continuar la conversa en català, tenim que només menys del 7% dels treballadors enquestats podran mantenir una conversa normal en català amb els seus clients.

10. Llengües d'ús habitual a la feina dels treballadors (les respostes les han facilitades els representants, amos o encarregats dels 17 establiments)

<i>Només català</i>	<i>Només castellà</i>	<i>Català i castellà</i>	<i>Català i altres llengües</i>	<i>Castellà i altres llengües</i>	<i>Català, castellà i altres llengües</i>	<i>Només altres llengües</i>
0%	26,7%	6,65%	0%	46,7%	13,3%	6,65%

Quant a les llengües emprades a la feina, es percep una dispersió de possibilitats lingüístiques que passen en un 66,65% per solucions plurilingües (1 de 3 treballadors) i en un 26,7% dels casos (més d'1 de cada 4) per solucions monolingües en castellà.

L'ús del català és inexistent o mínim (0% de només català, 6,65% català i castellà, 0% català i altres llengües estrangeres) i només remunta una mica quan se l'associa a d'altres llengües i al castellà (13,3%). És a dir, només tenen

present el català a la seva feina en algun moment de la jornada laboral el 19,95% dels enquestats.

En canvi, no li passa el mateix a la llengua castellana, que té una presència aclaparadora: 26,7% només en castellà, 6,65% català i castellà, 46,7% castellà i altres llengües i 13,3% català, castellà i altres llengües. És a dir, fan servir castellà en algun moment el 93,35% dels enquestats (català 20% versus castellà 93%).

D'altra banda, gairebé un 7% parla només una altra llengua estrangera (concretament el xinès). Es percep, doncs, un monolingüisme xinès entre aquest col·lectiu, cosa que sorprèn perquè significa que no té cap mena de contacte lingüístic amb els autòctons; en un cas, es tracta d'un treballador de la cuina del restaurant xinès i en un altre cas, sorprenentment, és una persona que està de cara al públic atenent un basar.

Finalment, el 66,65% manifesta l'ús d'altres llengües (xinès, urdú, àrab i amazic) al marge del català i del castellà.

Si comparem les dades d'aquest punt 10 amb les dades de coneixements reals de català dels 30 treballadors del punt anterior, ens trobarem que, de tots els casos en què és possible fer servir el català (13,3%), de fet, només el 6,7% poden ser converses normals en català (és la resposta a "El sap parlar bé"), ja que l'altra meitat correspondria a persones que el parlen de manera regular. Sorprèn, en aquest creuament de dades, que de totes les possibilitats de conversa en català (40% del total de treballadors), tant si és amb un nivell baix, com si és amb un nivell regular o bo de llengua catalana, s'acabi fent servir, com a màxim en un 13,3% dels casos i sempre amb companyia d'altres llengües.

Anàlisi dels resultats

1. Aplicació de la llei de política lingüística

Segons s'observa als punts 3 i 4, l'incompliment de la Llei de política lingüística pel que fa a la retolació comercial és del 32,3%, és a dir, 1 de cada 3 establiments comercials enquestats. Pel que fa a la informació als consumidors, l'incompliment és, com a mínim, del 35,3%, és a dir, una mica més d'1 de cada 3 establiments comercials enquestats, amb possibilitats que fos més gran.

El màxim ús del català als establiments regentats per immigrants o amb treballadors estrangers correspon als mínims que exigeix la llei, és a dir, hi ha un sostre (d'un 60-65%), que no té a veure amb la realitat sociolingüística només, sinó amb l'exigència legislativa, i que casualment correspon als usos més formals i escrits, per la qual cosa s'accentua la diglòssia entre la llengua parlada (castellà) i l'escrita (català).

2. Coneixement i ús del català

S'evidencia unes actituds positives en el discurs públic dels responsables dels establiments comercials, molt o bastant favorable al coneixement del català, que contrasta, en canvi, amb els coneixements reals del treballadors, que són realment i sorprenentment escassos, sinó nuls.

Hi ha una gradació de dades: del 100% de necessitat d'entendre el català a la feina es passa al 59% de necessitat de parlar-lo (són dades d'opinió). D'un coneixement que se situa en el 50% de comprensió bona es passa a un 40% màxim de treballadors que saben parlar el català amb nivells molt diferents, dels quals, però, només un 6,7% el sap parlar bé. Hi ha tan sols un 13% de possibilitats que trobar que aquests treballadors parlin català, però sempre associats aquests casos a altres llengües, la qual cosa ens fa pensar que realment l'ús del català és totalment mínim o anecdòtic, ja que no hi ha cap conversa únicament en llengua catalana.

Es constata un desig favorable, un horitzó molt alt de català, però una realitat actual molt llunyana d'aquest ideal.

Aquestes dades tenen relació amb la zona on hi ha ubicat el negoci. Certament, és al Barri Font on les persones enquestades afirmen que es tracta d'una zona molt castellanitzada, els habitants de la qual parlen poc el català de manera habitual, per la qual cosa s'adrecen als treballadors estrangers en castellà. D'altra banda, al centre de la vila la població catalanoparlant hi és més present, tot i que els comerços regentats en aquesta zona són pràcticament inexistents. En aquests casos, es detecta —i els mateix treballadors estrangers ho han percebut i ens ho han fet saber— un ús diglòssic del català i del castellà per part dels clients, per la qual cosa tampoc per a aquests treballadors no els és totalment necessari parlar català, ja que la població catalanoparlant se'ls adreça en castellà.

Els enquestats valoren que el català esdevé una eina més o menys necessària segons la zona, i positiva, en general, per al negoci. Entenen, tanmateix, que és la llengua pròpia d'Esparreguera i de Catalunya i que seria beneficiós aprendre-la també per a ajudar els fills, que estan escolaritzats en català.

3. Treballadors estrangers i col·lectius d'immigrants

Es percep que els treballadors estrangers ja estan situats a Esparreguera (la mitjana és que fa 9 anys que viuen a Catalunya) i no pertanyen als últims grups d'arribats.

Hi ha uns col·lectius clars pel que fa a aquest sector comercial, bàsicament asiàtics, xinesos (40%) i pakistanesos (10%), que són la meitat, seguits de prop dels marroquins (20%). Després hi ha europeus (17%) i llatinoamericans (13%). En el primer grup hi ha gent emprenedora, que ha obert el seu negoci propi; en aquest apartat caldria diferenciar els que s'adrecen a tota la població general (xinesos i pakistanesos) i els que obren negocis en clau interna de col·lectiu (marroquins). És en aquests casos on és més difícil incloure la necessitat d'aprendre català, malgrat que el col·lectiu que es mostra més inaccessible al català és el xinès, on hi ha el coneixement de català més baix.

ANNEX

Enquesta emprada per tal d'aconseguir la informació sobre la situació de la llengua catalana en els establiments comercials regentats per estrangers o amb treballadors estrangers d'Esparreguera el 2010

ESTABLIMENTS COMERCIALS REGENTATS PER ESTRANGERS O AMB TREBALLADORS ESTRANGERS

Dades de l'establiment comercial					
Nom de l'establiment comercial					
Adreça			Persona de contacte		
Sector comercial			Telèfon o a/e		
Retolació	català	castellà	indefinit	altres:	
Informació general	català	castellà	indefinit	altres:	
Quins coneixements de català són necessaris per a aquesta feina?					
Quins són les llengües d'ús habitual en aquesta feina?					
Perfil dels treballadors					
Treballador 1					
Nom	Origen		Any d'arribada		
Català nul l'entén poc l'entén bé el parla una mica el parla regular el parla bé					
Quins són les llengües d'ús habitual en aquesta feina?			Observacions		
Treballador 2					
Nom	Origen		Any d'arribada		
Català nul l'entén poc l'entén bé el parla una mica el parla regular el parla bé					
Quins són les llengües d'ús habitual en aquesta feina?			Observacions		
Treballador 3					
Nom	Origen		Any d'arribada		
Català nul l'entén poc l'entén bé el parla una mica el parla regular el parla bé					
Quins són les llengües d'ús habitual en aquesta feina?			Observacions		